

Nyfossum på Blaafarve-værket

Blaafarveværket var Norges første storindustri. Da bedriften virkelig var på høyden på 1830-tallet, var Blaafarveværket verdens fremste leverandør av det koboltblå fargepigment. Over 2.000 personer arbeidet i industrien på Åmot i Modum. I dag er verket et suksessfullt restaurert og bevart anlegg som med sine mange aktiviteter har 250.000 besøkende i året.

Vi har besøkt Nyfossum, boligen til Blaafarveværkets tekniske direktør i empirestil, restaurert og møblert som et hjem fra den perioden, i tillegg til at huset brukes som utstillingslokale og er et museum som anlegget ellers.

I 1772 drev en oppsagt arbeider, en såkalt skjerper fra Kongsberg Sølvverk, rundt i Skuterudåsen i Modum hvor han oppdaget koboltmalm. Kobolt er hovedingrediensen i koboltblått, definert som en blåfarge som beholder gløden selv når den utsettes for lyst, luft, temperaturforandringer, alkaliske forbindelser og de fleste syrer. Fargen ble mest brukt i porselenindustrien og den var verdifull som gull. Senere fikk produktet en utvidet betydelse over hele verden - til farging av glass, tekstiler og papir - og som pigment til maling.

Kong Christian den 7. av Danmark og Norge kjøpte hele Skuterudåsen og bestemte at det skulle produseres blåfarge til Kongelig Dansk Porcelainsfabrik i København. Det Kongelige Modumske Blaafarveværk ble opprettet i 1776 ved Haugfossen.

Da alt så som lysest ut, på 1830-tallet da Blaafarveværket produserte nærmere 80 prosent av koboltblått til verdensmarkedet, ble Modum-samfunnet innhentet av en ny oppfinnelse - en syntetisk erstatning,

iltramarin, som gjorde at prisen på koboltblått gikk dramtiske ned, så mye at Blaafarveværket i sin daværende form gikk konkurs. En redusert gruvedrift holdt stand til 1893, men da var det også definitivt over.

Verket og eiendommene ble kjøpt av Modum kommune i 1919, de fleste bolighus ble solgt og til en viss grad foregikk det restaureringer. Men vi må frem til 1968 for å finne den store skillevei mellom den gamle industri og dagens virksomhet.

Verkseier Kjell Steinsvik ved Morud Bruk i Modum ble kjent med kommunens planer om å legge ut anlegget ved Blaafarveværket til videre industribygging. Han kontaktet flere museums personer, kulturpersonligheter og politikere for å få hjelp til å bevare en gammel storindustri. Mottagelsen var lunken, til dels negativ. Men Tone og Kjell Steinsvik engasjerte seg sterkere og fikk støtte av Riksantikvaren, som gjorde at de vedtatte utbyggingsplaner ble stanset.

Med støtte fra Norsk Kulturfond og andre offentlige instanser ble det som i dag heter Stiftelsen Modums Blaafarveværk-Bygdemuseet Modum etablert i 1970. Det er nå en høyst levende virksomhet på et nærmere 80 hektar stort område hvor vi finner over 40 restaurerte bygninger.

Les mer i Fargemagasinet nr. 3/03